

ת"פ 54904/07/17 - מדינת ישראל נגד אפרת שמכה

בית משפט השלום בקריית שמונה
ת"פ 54904-07-17 מדינת ישראל נ' שמכה

בפני
בעניין: כבוד השופטת רות שפילברג כהן
מדינת ישראל

המאשימה

נגד

אפרת שמכה

הנאשמת

גזר דין

כתב אישום ורקע

1. הנאשמת הודתה והורשעה, בכתב אישום שייחס לה עבירת מכירת מצרך במהלך העסק במחיר העולה על המחיר הקבוע - לפי סעיף 11(א)(1) + 34(א) לחוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, תשנ"ו-1996 (להלן: "חוק הפיקוח").

על פי כתב האישום, במהלך ביקורת שנערכה בידי מבקר מוסמך, ביום 30/1/17 סמוך לשעה 10:30, בחנות "מכולת שפע" הממוקמת בכפר חנניה, אשר הנאשמת היא המנהלת והמפעילה שלה, נמצא כי הנאשמת מכרה מצרכים במחיר העולה על המחיר הקבוע כדלקמן:

חלב 1 ליטר 3% - במחיר 7.00 ₪, תחת המחיר המרבי של 5.75 ₪ (ב-21.74% הפקעה).

גבינה לבנה 5%, 250 גרם - במחיר 6.00 ₪ תחת המחיר המרבי של 4.60 ₪ (ב-30.43% הפקעה).

2. ביום 31/10/17 הודתה הנאשמת בכתב האישום והורשעה על סמך הודאתה.

טיעוני הצדדים לעונש

3. טיעוני ב"כ המאשימה

נטען כי בעקבות המחאה החברתית התגבשה מדיניות ברורה ביחס לפיקוח ולאכיפה על מוצרי צריכה בסיסיים והוחמרו הצעדים הננקטים כנגד מי שמוכר טובין במחירים מופקעים.

נטען כי הערכים המוגנים בעבירה נלמדים מדברי ההסבר להצעת חוק הפיקוח על מצרכים, והנם, בין היתר, שליטה על שינויים במחירים במשק כאמצעים לייצור, התמודדות עם כשלי הרשות, מניעת פגיעה במשק והגנה על הצרכנים שמצבם הכלכלי קשה ושמירה על יכולתם לרכוש מוצרי מזון בסיסיים, באמצעות בקרה על השגת יעדי סבסוד ומטרות חברתיות.

ב"כ המאשימה טען כי מתחם העונש ההולם הוא בין 15% ועד 35% מגובה הקנס המקסימלי לפי סעיף 34(א) לחוק הפיקוח על מצרכים אשר מפנה לסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, זאת בהתחשב בכך שהנאשמת נעדרת הרשעות קודמות, הודתה ושיתפה פעולה.

בנוסף, ביקש ב"כ המאשימה כי הנאשמת תחתום על התחייבות בגובה הקנס המקסימלי על סך 226,000 ₪.

4. טיעוני הנאשמת

הנאשמת טענה כי היא מחזיקה בידה קבלות שמוכיחות כי אכן הורידו מחירים.

הנאשמת ביקשה כי בעלה יטען לעונש בשמה.

בעלה של הנאשמת, מר אבי שמכה

בעלה של הנאשמת טען כי השניים פתחו את המכולת לפני 3 שנים וכי לא ידעו על החוק, עד למועד הביקורת, בה נציג של משרד הכלכלה הגיע אליהם ומסר להם כי הם מוכרים במחירים מופקעים.

מר שמכה טען כי הם התחייבו להוריד את המחירים וכי הם אכן עשו.

עוד הסביר מר שמכה, כי מדובר במכולת קטנה בה שני בני הזוג שניהם עובדים, בכפר חנניה בו קיימים 200 בתי אב, וכי קנס גבוה ימוטט אותם כלכלית.

דין והכרעה

5. מלאכת גזירת העונש נעשית, על פי הוראות תיקון 113 שבחוק העונשין, בשני שלבים עיקריים. ראשית, יש לקבוע את מתחם הענישה הראוי לעבירה, תוך מתן ביטוי מרכזי לעיקרון ההלימה, בהתחשבות בערכים המוגנים בעבירה ובמידת הפגיעה בערכים אלה, מדיניות הענישה הנוהגת ובהתאם לנסיבות הקשורות לביצוע העבירה. שנית, יש להציב את העונש בתחומי המתחם שנקבע, וזאת על פי נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה. בנוסף, יש לבחון את מתקיימים שיקולים אשר מצדיקים סטייה מתחומי

המתחם שנקבע.

מתחם העונש ההולם

6. הערכים החברתיים המוגנים בחוק הפיקוח על מחירים הנם ערכים כלכליים - חברתיים. בראש השיקולים מצוי הצורך שבשמירה על רמת מחירים סבירה של מוצרי יסוד ומוצרי צריכה בסיסיים. לאותם מוצרים, ולגביהם בלבד, נקבע מחיר מקסימלי, מתוך הכרה בחיוניותם של מוצרים אלה, ולשם הבטחת אספקתם למיעוטי יכולת. בנוסף מוגן ערך של מסחר הגון ושוויוני.

התובע טען, כאמור, שמדיניות האכיפה והענישה מושפעת מהמחאה החברתית כנגד מחירי המזון הגבוהים. דברים אלה שכנעוני חלקית בלבד, שכן עניין הפקעת המחירים מצוי, כך נראה, בשולי בעיית יוקר המחיה שהקימה את המחאה החברתית, ואילו עיקר המחאה הופנתה למחירים הגבוהים שנאלץ הציבור לשלם באופן שגרתי בישראל, ללא קשר לתופעות הפקעת מחירים פרטיות, ויחסית למדינות אחרות.

7. במקרה זה מדובר בביקורת בודדת, שנערכה בחנות קטנה בשוב קטן שבו, על פי טענת הנאשמת ובעלה, 200 בתי אב בלבד. הפקעת המחירים הייתה ניכרת למדי, ונעשתה לגבי מוצרי צריכה בסיסיים - חלב וגבינה.

מחד, קיימת חומרה בכך שמדובר בחנות יישובית, שכן יש להניח כי לא קיימות בסביבה הקרובה חנויות נוספות הזמינות לתושבים. מבחינה זו ניצלה הנאשמת יתרון של היעדר תחרות, שלא הותירה, מן הסתם, במקרים מסויימים, ברירה לתושבים שביקשו לקנות חלב וגבינה, אלא לשלם את המחיר המופקע שנדרש.

מאידך, להפקעת מחירים בחנות קטנה יש אלמנט מסוים לקולא, בהשוואה להפקעת מחירים בקנה מידה רחב, בחנויות מזון גדולות, כלפי קהל לקוחות גדול המשלם מחיר מופקע.

8. מעיון בפסיקה עולה כי ניתנה ענישה מגוונת בה הוטלו קנסות בהיקפים שונים, תוך התחשבות בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה, ובין היתר, אחוז ההפקעה, מספר המוצרים שמחירים הופקע ותקופת הזמן בה נמשכה ההפקעה.

א. ת"פ (ירושלים) 57534-01-17 **מדינת ישראל נגד המשועבדים בע"מ ואח' (14.05.17)**, נמכרו 4 מצרכים במחיר החורג מהמחיר הקובע. בית המשפט הטיל על נאשמת 2, קנס על סך 7,000 ₪ והתחייבות על סך 35,000 ₪. על נאשמת 1 הוטלה התחייבות על סך 60,000 ₪.

ב. ת"פ (קריית גת) 57548-01-17 **מדינת ישראל נגד אבי בטש (17.05.17)**, נמכרו 4 מצרכים

במחיר חורג מהמחיר המרבי. מידת החריגה המקסימלית מהמחיר הקובע עמדה על 21%. בית המשפט הטיל קנס על סך 10,000 ₪ והתחייבות על סך 25,000 ₪.

ג. ת"פ (באר שבע) 37105-06-15 **מדינת ישראל נגד יעקב בוטראשווילי (15.5.16)**, נמכרו 3 מוצרים בחריגה מהמחיר המרבי. בית המשפט גזר עליו תשלום קנס על סך 3,000 ₪ וחתימה על התחייבות על סך 10,000 ₪.

ד. ת"פ (באר שבע) 35139-04-16 **מדינת ישראל נגד מקסים ירנסקי (03.07.16)**, הנאשם מכר 6 מוצרים תוך חריגה מהמחיר המרבי. בית המשפט הטיל עליו קנס על סך 5,000 ₪ וחתימה על התחייבות על סך 15,000 ₪.

ה. ת"פ (תל אביב) 13409-03-16 **מדינת ישראל נגד יריב פלח (06.09.16)**, הנאשם מכר 3 מוצרים בחריגה מהמחיר המרבי. בית המשפט הטיל עליו קנס על סך 10,000 ₪ והתחייבות על סך 30,000 ₪.

ו. ת"פ (פתח תקווה) 54150-05-17 **מדינת ישראל נגד אלמר עזר (14.11.17)**, הנאשם הודה והורשע בשני כתבי אישום. על פי כתב האישום הראשון, הנאשם מכר 4 מצרכים במחיר העולה על המחיר המרבי, כשאחוזי ההפקעה נעו בין 3% ועד 7%. על פי כתב האישום השני מכר הנאשם 2 מצרכים במחיר מופקע ב-17%. בית המשפט גזר עליו 20,000 ₪ קנס וחתימה על התחייבות על סך 60,000 ₪.

ז. ת"פ (קריית גת) 14947-04-17 **מדינת ישראל נגד אפרים עושרי (08.11.17)**, הנאשם הודה והורשע בשני כתבי אישום במכירת מצרכים במחיר העולה על המחיר המרבי, בכתב אישום אחד מכר 6 מוצרים ובכתב האישום השני 4 מוצרים, כשאחוז ההפקעה המרבי הגיע ל-30%. בית המשפט גזר עליו קנס על סך 8,000 ₪ וחתימה על התחייבות על סך 15,000 ₪.

9. ראו עוד את ת"פ (ראשון לציון) 34083-02-17 **מדינת ישראל נגד שמעון טרבלסי (15.05.17)**, ת"פ (באר שבע) 35186-04-16 **מדינת ישראל נגד מיכל יהודה (03.07.16)**, ת"פ (באר שבע) 71946-09-16 **מדינת ישראל נגד ספקטרו מרקט בע"מ (07.02.18)**, ת"פ (ראשון לציון) 59322-03-17 **מדינת ישראל נגד משה טטיקשוילי (24.09.17)**, ת"פ (ראשון לציון) 28207-05-17 **מדינת ישראל נגד רפאל לוי (20.07.17)**.

10. כפי שציינתי, התובע ביקש להשית על הנאשמת קנס שיהווה 10% - 35% מגובה הקנס המקסימלי שנוקב לעבירה, ואף טען שכזו היא מדיניות הענישה, וכי זהו מתחם הענישה. התובע טען שהקנס המקסימלי בגין העבירה הנו 226,000 ₪. בהתאם לעמדה זו, מבקשת המאשימה למעשה לגזור על הנאשמת קנס שלא יפחת מסך של 22,600 ₪.

11. עמדת המאשימה, לפיה מתחם הקנס בעבירה הנוכחית, בנסיבות ביצועה, מתחיל מסך של 22,000 ₪ היא עמדה מחמירה, שאינה מבטאת נכונה את עקרון ההלימה.
- לנוכח קו הטיעון של המאשימה, שביקשה, כאמור, להשית ענישה בדרך של חישוב אחוז מן הקנס המקסימלי, יש לבדוק ראשית מהו אכן הקנס המקסימלי הנקוב בחוק לעבירה בה הורשעה הנאשמת.
- הנאשמת הורשעה על פי סעיפים 11(א)(1) + 34(א) לחוק הפיקוח. סעיף 34 (א) קובע כי "**העובר על הוראות סעיף 11, דינו - מאסר שלוש שנים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.**"
- אביא להלן את לשונו של סעיף 61 לחוק העונשין, המסדיר את שיעורי הקנסות:

שיעור

(

תשמ"ב-1982

צו

תש"ע-2010

- 61. (א) על אף האמור בכל חוק, מקום שהוסמך בית המשפט בחוק להטיל קנס, רשאי הוא להטיל -**
- (1) אם קבוע לעבירה עונש מאסר עד ששה חדשים או קנס בלבד, או קנס שלא נקבע לו סכום - קנס עד 14,400 שקלים חדשים;**
- (2) אם קבוע לעבירה עונש מאסר למעלה מששה חדשים ולא יותר משנה - קנס עד 29,200 שקלים חדשים;**
- (3) אם קבוע לעבירה עונש מאסר למעלה משנה ולא יותר משלוש שנים - קנס עד 75,300 שקלים חדשים;**
- (4) אם קבוע לעבירה עונש מאסר למעלה משלוש שנים - קנס עד 226,000 שקלים חדשים.**
- (ב) סעיף זה לא יפגע בהוראה המסמיכה את בית המשפט לקנוס בסכומים העולים על הסכומים האמורים בסעיף קטן (א) או בהוראות סעיף 63.**

עיון בסעיף מלמד כי הסעיף מחוק הפיקוח, בו הורשעה הנאשמת, הפנה לסכום קנס, אשר חוק העונשין קבע כסכום קנס מקסימלי לגבי עבירות חמורות, אשר עונש המאסר לצדן **עולה על שלוש שנים, וזאת בעוד שעונש המאסר הנקוב לעבירה שבה הורשעה הנאשמת הוא שלוש שנים בלבד, ולא למעלה מזה.**

מצאתי כי המתווה הנורמטיבי מעורר בעייתיות, ויתכן כי מקורו בטעות. אמנם סעיף 61(ב) מכשיר הוראות קנס ספציפיות בסכומים גבוהים יותר, אך קשה להשתכנע בסיבה שבעטיה נקבע קנס מקסימלי כה גבוה לעבירות אשר לא מסווגות כעבירות מהחמורות.

מבחינה זו, הקביעה כי הקנס המקסימלי לעבירה הנו 226,000 ₪, הנה קביעה שיש בה בעייתיות.

12. איני מקבלת לפיכך את טענת התובע כי מתחם הענישה לגבי רכיב הקנס, במקרה זה, מתחיל בסך העולה על 20,000 ₪. גם הטענה כי יש להטיל מתחם עונשי המתחיל מעשירית גובה הקנס המקסימלי, הנה טענה שרירותית, אשר איני מקבלת.
13. תיקון 113 קבע כי מתחם הענישה לגבי קנס "קבע, בין היתר, תוך התחשבות במצבו הכלכלי של הנאשם (סעיף 40ח) לחוק העונשין.

המחוקק ביקש להבטיח, אם כן, שמתחמי עונש לגבי קנסות לא ייקבעו באופן שרירותי ותעריפי, אלא ייקבעו, בנוסף לנסיבות אחרות, גם על בסיס נתונים אישיים כלכליים של הנאשמים.

נראה כי עיקרון זה הנו שיקול רלוונטי ואף מרכזי בתחום הפיקוח על מחירים.

בתי עסק גדולים, שכוחם הכלכלי רב, וכזה הוא גם חוסנם, נוכח הנאתם מ"כיס עמוק" - ראוי שיישאו בעונש כבד אם יפקיעו מחירים.

לעומתם, בעלי עסק קטנים, כמו במקרה זה, אשר עלולים להיקלע לסיכון לגבי עצם המשך קיומם, אם ייענשו באופן בלתי מידתי, ילמדו את לקחם, ועונשם יהווה עבורם מסר מרתיע ומתגמל, גם אם ייענשו במתינות יחסית.

14. בנסיבות ביצועה של העבירה כאן - באופן חד פעמי, בבית עסק קטן ובלתי מבוסס - אני קובעת שמתחם הענישה לגבי רכיב הקנס נע בין 5000 ₪ ועד 20000 ₪.

15. בגזירת עונשה של הנאשמת, בית המשפט רשאי להתחשב בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה כמפורט בסעיף 40יא לחוק העונשין.

הנאשמת שיתפה פעולה, הודתה בביצוע העבירה, חסכה מזמנו של בית המשפט וייעלה את ההליך המשפטי. מעבר לכך הנאשמת נעדרת עבר פלילי והביעה את נכונותה לחתום על התחייבות להימנע מביצוע עבירות בעתיד. בנוסף טענו הנאשמת ובעלה כי הורידו את המחירים המופקעים וכי בידיהם קבלות להוכחת טענתם.

סוף דבר

15. **לאור כל האמור לעיל, אני גוזרת את עונשה של הנאשמת כדלקמן:**

א. קנס על סך 5000 ₪. הקנס ישולם בשני תשלומים שווים ורצופים, תשלום ראשון עד ליום 10/5/18, ותשלום שני עד יום 10/6/18.

ב. חתימה על התחייבות על סך 20,000 ₪, להימנע במהלך תקופה של שלוש שנים מהיום מלעבור עבירות לפי חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים. על הנאשמת לחתום על ההתחייבות במזכירות בית משפט השלום בקרית שמונה, לא יאוחר מיום 30/4/18. **אם לא תחתום - תיאסר ליומיים.**

המזכירות תעביר את גזר הדין לצדדים

ניתן היום, י"ב ניסן תשע"ח, 28 מרץ 2018, בהעדר הצדדים.